

De komende weken vertellen sporters in de serie *Bijgeloof* over hun rituelen. Vandaag: acht Duitse voetballers.

Lukas Podolski, aanvaller: „Ik krijg voor elk toernooi een nieuwe mascotte mee van mijn vriendin. Die heb ik het hele toernooi bij me.”

Philipp Lahm, verdediger: „Voor de wedstrijd staan we in een kring en peppen we elkaar op voor het duel.” **Jérôme Boateng**, verdediger: „Bij het omkleeden doe ik van alles eerst de rechter aan. Dus eerst mijn rechtersok en eerst mijn rechterschoen.” **Miroslav Klose**, aanvaller: „Als we de

spelerstunnel uitkomen, stap ik eerst met mijn rechtervoet het veld op.” **Per Mertesacker**, verdediger: „Ik scheer me niet op de speeldag.” **Manuel Neuer**, doelman: „Voor de wedstrijd begint, raak ik altijd eerst de doelpalen en de lat aan.” **Mesut Özil**, middenvelder: „Ik ben

een zeer gelovig mens en bid voor elke wedstrijd. Dat geeft me rust.” **Bastian Schweinsteiger**, middenvelder: „Ik wil als laatste van het team het veld opkomen. En ik draag altijd witte voetbalschoenen.” *Bron: team.dfb.de*

Altijd als laatste het veld op

Vrijwel elke sporter heeft een vorm van bijgeloof. Rituelen helpen om de spanning te controleren.

Gaat het om topprestaties, dan sluiten we zoveel mogelijk risico's uit. Intensieve trainingen wisselen we af met rustperiodes om het lichaam niet te overbelasten, atleten gaan op hoogtestage om op een niveau beter te kunnen presteren, wielrenners bepalen hun ideale koelhydraat-inname en om de balans te bewaren zijn sportpsychologen in het begeleidingsteam de standaard geworden.

Zo rationeel als de sport wordt benaderd, zo irrationeel lijkt het dat veel sporters vasthouden aan rituelen. Ze kleden zich altijd om in een bepaalde volgorde of willen met een speciaal rugnummerspelen. Alsof dat de prestaties ten goede zou komen.

'Ja', denken veel sporters. Maar liefst 80 procent van hen verricht voor de wedstrijd bijgelovige handelingen, bleek uit onderzoek van Michaela Schippers dat in 2006 in de *Journal of Applied Social Psychology* werd gepubliceerd. Ze deed haar onderzoek onder bijna tweehonderd sporters in Nederland: 97 voetballers van de grote clubs, 48 hockeyers en 52 volleyballers.

En 'ja', denkt ook de onderzoeker. Een ritueel kan helpen bij een betere prestatie. „Dat zit zo: bijgeloof kan helpen om de spanning te controleren, een handeling brengt je in een bepaalde mentale toestand om je beter te kunnen concentreren.” Er is geen direct oorzakelijk verband tussen witte schoenen dragen en een gewonnen wedstrijd, erkent Schippers, „maar voor jou als persoon is er wel een verband. Het ritueel krijgt een betekenis omdat de sporter er een waarde aan hecht. *Self-fulfilling prophecy* heet dat.” Coaches kunnen daarom de wensen van sporters maar beter respecteren, adviseert ze.

Een van de belangrijkste kenmerken van een ritueel is dat die niet verzonnen is maar ontstaat. „Bijgeloof is per definitie niet rationeel.” Het verklaart waarom sommige rituelen onlogisch zijn of zelfs onhandig. „Er was een hockeykeeper die al in de auto haar grote *leggings* aan had, zelfs als ze 100 kilometer verderop speelde.”

Haar onderzoek genereerde nogal wat aandacht. „Elk WK en EK word ik weer gebeld.” Hoe zou dat komen? „Het onderwerp spreekt mensen aan. Misschien omdat we in een rationeel tijdperk leven. Het is de schijnbare paradox tussen de nuchtere Hollander en vaag bijgeloof.”

De ophef over 'balansbandjes' die de spelers van het Nederlands elftal bij het vorige WK droegen, was dan ook groot. Wat moesten de jongens met zo'n onzinnig armbandje? De VU onderzocht het wetenschappelijk nut ervan. Was er niet. Maakt ook niet uit, als je er zelf maar in gelooft, liet Schippers al in haar onderzoek zien. De reactie van Rafael van der Vaart in het AD was gelukkig weer heerlijk Hollands: „Of het werkt, kan ik niet met zekerheid zeggen, maar het kan hoe dan ook geen kwaad.”

Teambelang voor alles

Op woensdag 13 juni speelt Oranje tegen Duitsland. Wat voor wedstrijd gaat dat worden? Wat is typerend aan het Duitse voetbal? En wat kunnen de Nederlanders leren van Duitsers? **Shari Kiljan** vraagt het Nederlanders die in de Bundesliga speelden.

Khalid Boulahrouz, speelde voor HSV, laatste jaren VfB Stuttgart: „Duitsland heeft echt zijn eigen stijl van voetballen, maar die is veranderd de afgelopen tijd. Dortmund, Leverkusen, Schalke 04 en Bayern München spelen mooi voetbal. Het WK van 2006 heeft voor een impuls gezorgd. Voetbal is sindsdien ongekend populair. De stadions zitten vol. De afgelopen jaren heeft Louis van Gaal bij Bayern veranderingen te weeggebracht en daar profiteert iedereen van. De Bundesliga hoort bij de topcompetities.”

Arnold Bruggink, voetbalde bij Hannover 96: „Het Duitse publiek ziet een wedstrijd echt als een uitje. Ze zijn heel enthousiast. Als voetballer doe je nog een stapje extra. Wij speelden in de middenmoot, af en toe tegen degradatie. De duels waren niet altijd om aan te zien, maar het publiek zorgde voor een goede sfeer. Een trainer in Duitsland wordt niet tegengesproken. Terwijl er in Nederland vaak een 'ja maar-mentaliteit' heerst. Daarbij denkt een Duitser altijd dat hij kan winnen. Als een amateurclub het tegen ons opnam in een oefenwedstrijd, moesten wij hard aan de bak. Ze speelden om te winnen en deden daar alles aan. Typerend aan het Duitse voetbal is dat de voetballer centraal staat en dat werkelijk alles voor hem wordt gedaan. Ik werd behandeld als een prins. Alles was top geregeld. Daardoor kon ik me volledig op het voetbal richten.”

Dennis Gentenaar, was reservekeeper bij Borussia Dortmund: „De laatste keer heeft Nederland een goed pak slaag gekregen van de Duitsers. Maar wanneer Nederland compleet is, wordt het een totaal andere wedstrijd. Nu gaat het ook ergens om. Het wordt geen makkelijk potje. Duitsers hebben een betere mentaliteit dan Nederlanders: niet zeurden, gewoon doorgaan. De hiërarchie is ook opvallend. Ik was 29 jaar toen ik in Duitsland verbleef. Na de training wilde ik een keer de ballen opruimen. Toen zeiden de jonge jongens van een jaar of negentien: 'Ho ho Dennis, dat doen wij'. En dat deden ze dan ook elke dag.”

Marc van Hintum, speelde voor Hannover 96: „Toen ik hartje winter van Vitesse naar Hannover overstapte, moest ik direct een oefenwedstrijd spelen. Het veld was kei- en keihard. Ondanks dat zag ik dat zeven spelers gewoon op pinnen gingen spelen. Onvoorstelbaar, daar was het veld te hard voor. Maar de drive om te spelen en te winnen is in Duitsland bijzonder groot. In Duitsland ben je om half negen op de club en ga je pas om zes uur weg. Als je geblesseerd bent, word je minstens drie keer per dag behandeld. Je bent altijd met voetbal bezig. Ik heb daar geleerd een echte prof te zijn. Duitsers zetten hun ego ook veel makkelijker opzij. Het team staat voor alles en het individu is daaraan ondergeschikt. Momenteel loopt de voorbereiding van beide nationale teams niet op rolletjes. Ik denk dat Duitsland meer kwaliteit heeft dan Nederland, maar dat is niet altijd doorslaggevend.”

Marco van Hoogdalem, voetbalde bij Schalke 04: „Duitsers geven pas op in de kleedkamer, daar zouden de Nederlanders wat van kunnen leren. Maar door de 3-0 nederlaag in de vriendschappelijke wedstrijd is Nederland nu gewaarschuld. Ik verwacht een mooie en open wedstrijd met evenveel kansen voor beide teams. Mijn tijd in Duitsland was de mooiste periode in mijn carrière. Ik speelde tegen topspelers. Ik moest alle zeilen bijzetten om op de been te blijven. De sfeer en de entourage waren elke week geweldig. Bij Schalke gingen we aan het begin van het seizoen de mijnen in. Met gidsen reden we in karretjes rond. Zelfs duizend meter onder de grond deden de mensen bij ons om kaartjes. Het voetbal leefde en leeft er heel erg.”

Nico-Jan Hoogma, voetbalde bij Hamburger SV: „Eén van de verschillen tussen het Duitse en Nederlandse voetbal is dat de druk in Duitsland veel groter is. Onder meer door het uitgebreide mediacircus kunnen Duitsers goed onder druk presteren. Dat heb ik moeten leren. Door die ervaringen zijn we veel rijker geworden. Fitheid en discipline hebben in Duitsland altijd een grote rol gespeeld. In Nederland is er de laatste tijd ook meer aandacht voor en de laatste uitslag tegen de Duitsers [3-0 nederlaag] heeft Nederland hopelijk wakker geschud. Duitsland heeft een heel goed middenveld en ook voorin staat het uitstekend. Ik denk niet dat Nederland zich laat wegspeelen maar het zal moeilijk worden.”

Johan de Kock, speelde bij Schalke 04: „Het Duitse voetbal staat bekend om werklust en mentaliteit. Maar nu spelen ze ook nog eens technisch en veel vrijer. Dat levert een mooie combinatie op. Ik verwacht een ge-

lijkopgaande strijd met een gelijkspel als eindschot. Nederland en Duitsland komen samen de poulefase door. Ik vond het in Duitsland altijd heel prettig. Met Schalke won ik de UEFA Cup en dat was, naast spelen in het Nederlands elftal, een hoogtepunt in mijn carrière. Iedereen had in die tijd Lothar Matthäus in zijn hoofd als stereotipe Duitser, die zich altijd aanstelde en zich liet vallen. Maar ik heb daar heel goede vrienden gemaakt met wie ik nog steeds contact heb.”

Youri Mulder, was speler, assistent- en interim-trainer bij Schalke 04: „Duitse ploegen spelen altijd aantrekkelijk en spectaculair. Ze houden zich nooit in, spelen aanvallen en gaan voor de winst. In Nederland wordt wel eens gezegd: 'We hebben de wedstrijd gecontroleerd'. In Duitsland houden ze nog steeds van counteren, terwijl veel Nederlanders dat een vies woord vinden. Duitse topsporters gaan helemaal voor hun doel en willen daar alles voor geven, zowel in de training als in een wedstrijd. Voor twintig kilometer hardlopen in het bos draaien zij hun hand niet om, terwijl dat hier gezocht oplevert. Als ik in een wedstrijd veel had gegeven, hoopte ik af en toe dat een balletje wel goed zou rollen. Maar zij gingen ook altijd voor die allerlaatste bal. Dat heb ik wel van hen opgestoken. Een Nederlandse commentator kan bij de 2-0 zeggen dat een wedstrijd is gespeeld. Als een ploeg in Duitsland met 4-0 achter staat en de 4-1 scoort, spreekt de commentator van een aansluitingstreffer. Of Nederland kan winnen van Duitsland? Moeilijk te zeggen over één duel. Ik denk dat Duitsland zes van de tien onderlinge duels zou winnen.”

Frank Verlaat, kwam uit voor VfB Stuttgart en Werder Bremen: „Sinds het EK van 2000 hebben de Duitsers veel meer gedaan aan jeugdopleidingen. Het Nederlands en Franse voetbal werd als voorbeeld genomen. Van al die jeugdopleidingen zal Duitsland nu de vruchten gaan plukken. Ze komen waarschijnlijk niet alleen ver, maar zullen ook echt goed voetbal spelen met snelle omschakelingen. Toch denk ik dat Nederland het goed gaat doen. Als ik een voorspelling moet doen, zeg ik dat Nederland met 2-1 zal winnen. Wat ik in mijn tijd in Duitsland vooral typerend vond, was het opzweepen van de spelers voor een wedstrijd door de coaches. Er werden teksten uitgekraamd waar ik om moest lachen. Als Nederlander was ik daar soms toch te nuchter voor. 'Ga op zijn voeten staan', en meer van dat soort teksten. Maar voor sommige teams werkte en werkt dat goed. De vechtersmentaliteit weten de Duitsers altijd wel naar boven te halen.”

Erik Willaarts, speelde bij Borussia Mönchengladbach: „Ik denk dat Nederland negen van de tien keer zal verliezen. Inmiddels wordt in Duitsland een technisch goed spelletje gespeeld in combinatie met veel werklust. In mijn tijd ging het vooral om countervoetbal. Wat dat betreft hadden ze aan mij niet zoveel. Ik was daar niet goed en in combinatie met blessures belandde ik vaak op de reservebank. Toch keken de mensen in Duitsland ook tegen mij op. Fans zetten je daar op een voetstuk en daar kom je niet meer van af. Dat ik af en toe lopend op de fiets naar trainingen ging, werd absoluut niet begrepen. Voetballers moesten nu eenmaal in dikke auto's rijden vanwege de status.”

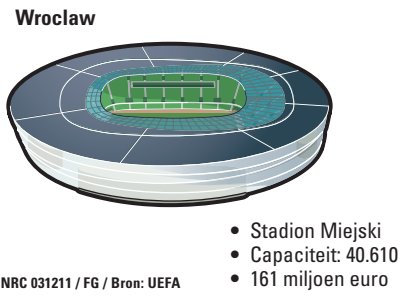
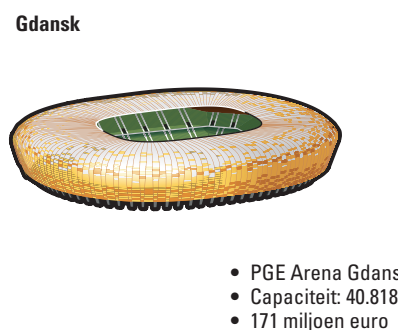
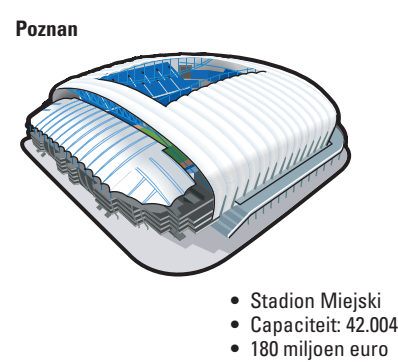
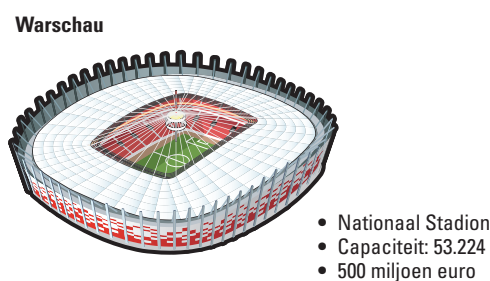
Speelschema

Groep A		Groep B		Groep C		Groep D	
1. Polen	2. Griekenland	1. Nederland	2. Denemarken	1. Spanje	2. Italië	1. Oekraïne	2. Zweden
3. Rusland	4. Tsjechië	3. Duitsland	4. Portugal	3. Ierland	4. Kroatië	3. Frankrijk	4. Engeland
Vrijdag 8 juni - 18.00u	Warschau	Zaterdag 9 juni - 18.00u	Charkov	Zondag 10 juni - 18.00u	Gdansk	Maandag 11 juni - 18.00u	Kiev
Polen	Griekenland	Nederland	Denemarken	Spanje	Italië	Frankrijk	Engeland
Vrijdag 8 juni - 20.45u	Wroclaw	Zaterdag 9 juni - 20.45u	Lvov	Zondag 10 juni - 20.45u	Poznan	Maandag 11 juni - 20.45u	Donetsk
Rusland	Tsjechië	Duitsland	Portugal	Ierland	Kroatië	Oekraïne	Zweden
Dinsdag 12 juni - 18.00u	Wroclaw	Woensdag 13 juni - 18.00u	Lvov	Donderdag 14 juni - 18.00u	Poznan	Vrijdag 15 juni - 18.00u	Donetsk
Griekenland	Tsjechië	Denemarken	Portugal	Italië	Kroatië	Oekraïne	Frankrijk
Dinsdag 12 juni - 20.45u	Warschau	Woensdag 13 juni - 20.45u	Charkov	Donderdag 14 juni - 20.45u	Gdansk	Vrijdag 15 juni - 20.45u	Kiev
Polen	Rusland	Nederland	Duitsland	Spanje	Ierland	Zweden	Engeland
Zaterdag 16 juni - 20.45u	Wroclaw	Zondag 17 juni - 20.45u	Charkov	Maandag 18 juni - 20.45u	Gdansk	Dinsdag 19 juni - 20.45u	Donetsk
Tsjechië	Polen	Portugal	Nederland	Kroatië	Spanje	Zweden	Frankrijk
Zaterdag 16 juni - 20.45u	Warschau	Zondag 17 juni - 20.45u	Lvov	Maandag 18 juni - 20.45u	Poznan	Dinsdag 19 juni - 20.45u	Kiev
Griekenland	Rusland	Denemarken	Duitsland	Italië	Ierland	Engeland	Oekraïne

Kwartfinale 1		Kwartfinale 2		Kwartfinale 3		Kwartfinale 4	
Donderdag 21 juni - 20.45u	Warschau	Vrijdag 22 juni - 20.45u	Gdansk	Zaterdag 23 juni - 20.45u	Donetsk	Zondag 24 juni - 20.45u	Kiev
Winnaar groep A	Nr. 2 groep B	Winnaar groep B	Nr. 2 groep A	Winnaar groep C	Nr. 2 groep D	Winnaar groep D	Nr. 2 groep C

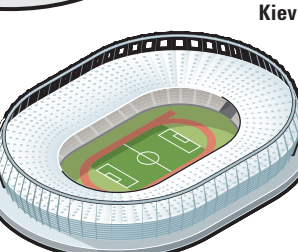
Halve finale 1		Halve finale 2	
Woensdag 27 juni - 20.45u	Donetsk	Donderdag 22 juni - 20.45u	Warschau
Winnaar Kwartfinale 1	Winnaar Kwartfinale 3	Winnaar Kwartfinale 2	Winnaar Kwartfinale 4

Stadions Polen

NRC 031211 / FG / Bron: UEFA

Stadions Oekraïne

Finale	
Zondag 1 juli - 20.45u	Kiev
Winnaar Halve finale 1	Winnaar Halve finale 2

